

İZMİR TEPECİK EĞİTİM HASTANESİ DERGİSİ SON BİR YILA AİT DANIŞMAN RAPORLARININ DANIŞMANLARIN ÖZELLİKLERİ VE DANIŞMANLIK SÜRESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yasemin KILIÇ ÖZTÜRK, Vildan KALONYA, Cengiz ÖZBEK

İzmir Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi tüm yayınların genel okuyucu kitlesine hitap etmesine özen gösteren bir Genel Tıp Dergisidir. Tıp Bilimi ile ilgili orijinal klinik ve deneysel araştırmalar, inceleme yazısı, özgün olgu sunumları, mektuplar, kitap tanıtımı ve haberleri kabul etmektedir. 1991 yılından bu yana bilimsel açıdan hizmet vermekte olan dergi halen yılda 3 sayı olarak yayınlanmaktadır. Yazı dili Türkçe olmakla birlikte editörler kurulunun aldığı karar gereğince 2011; 21(3) no.lu sayıdan itibaren İngilizce makale ve derleme yazıların da kabul edilmesi uygun görülmüştür. Dergi ULAKBİM Ulusal Veri Tabanı, Türkiye Atıf Dizini, Türk Medline, Index Copernicus ve DOAJ tarafından dizinlenmektedir (1).

Başvuran her yazı, editör ve yardımcılarının ilk değerlendirmesinden sonra gerekli koşulları taşıması halinde protokol numarası verilerek incelenmek üzere kabul edilir. Editör yardımcısı yazının türü ve içeriğine göre iki danışman (hakem) belirler ve yazarların isim ve kurumları gizli tutularak incelemeye gönderir. Hakem raporları 10 gün içinde sonuçlanmadığı takdirde hatırlatma yapılır. Danışman raporları editör tarafından değerlendirilerek yazara gönderilir. Yayına kabul edilen yazıların Türkçe ve İngilizce düzeltmeleri yapıldıktan sonra yayınlanır (1).

Araştırmada dergiye son bir yılda değerlendirmeye alınan makalelerde danışmanların demografik özellikleri ve danışman değerlendirme süreleri incelenecektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

İzmir Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisinde 01.12.2011 ve 01.12.2012 tarihleri arasında protokol numarası alan 50 makalenin değerlendirme dosyaları incelendi. Dosyalardaki makalelerin danışman raporları incelenerek araştırmanın türü, birinci yazarın branşı, danışmanın yazarla aynı branştan olup olmadığı, danışmanın görevli olduğu hastane (Eğitim Araştırma Hastanesi (EAH), Üniversite Hastanesi, Doğumevi, Muayenehane ve Özel Hastaneler), danışmanın yaşı, cinsiyeti, akademik unvanı, değerlendirme süresi, danışman raporunun sonucu (kabul/red/uygun değilim) ve yazının değerlendirilmiş olması halinde açıklayıcı bilgiler içerip içermediği araştırmacılar tarafından standart forma kaydedildi.

Verilerin istatistik analizlerinde tanımlayıcı istatistikler, ki-kare ve Fisher'in kesin testi kullanıldı. $P < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. İstatistik için spss programı versiyon n16.0 for windows kullanıldı.

Uz. Dr. Yasemin KILIÇ ÖZTÜRK

Urla 1 Nolu ASM 3528006 AHB; Urla,İZMİR.

dryko38@gmail.com

Vildan KALONYA

İzmir Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi Yayın Sekreteri, İZMİR.

vildankalonya@hotmail.com

BULGULAR

Değerlendirmeye alınan 50 makalenin 1 (%2) tanesi danışman belirlenme safhasında olup, 1 (%2) makale yazarın kendi isteği ile geri çekilmişti. 6 (%12) makalenin iki danışman değerlendirmesi, 2 (%4) makalenin ise birer danışman değerlendirmesi sonuçlanmamıştı. 5 (%10) makalede 3. danışman değerlendirmesine gerek duyulmuş ve raporları tamamlanmıştı. Makalelerin %80'inde (n=40) iki danışman değerlendirmesi tamamlanmıştı (Tablo.1).

Tablo 1. Makalelerin sayıları ve danışman raporlarının durumu

Değerlendirme süreci	Makale sayısı	Danışman raporu sayısı
2 Danışman raporu olan	35	70
3 Danışman raporu olan	5	15
1 Danışman raporu sonuçlanan	2	2
Hakem değerlendirmesinde olan	6	0
Yazarın isteği ile çekilen	1	0
Hakem belirlemede olan	1	0
Toplam	50	87

Danışman raporları değerlendirilen makalelerin sayısı %64,4'ü (n=56) klinik araştırma iken %32,2'si (n=36) olgu sunumlarından oluşmaktaydı. Derlemelere ait danışman raporlarının azlığı dikkat çekmekteydi. Danışman raporu tamamlanmış 87 rapor birinci yazarın branşına göre değerlendirildi. En sık makale başvurusu yapan yazarlar dahili branşlarda Aile Hekimliği %19,5 (n=17) ve Pediatri %16,1 (n=14) alanından olup cerrahi branşlarda %6,9 (n=6) ile KBB ve Ortopedi alanında çalışıyordu (Tablo.2).

Tablo.2. Değerlendirme raporlarında makale ile ilgili özellikler

Araştırma yazısının türü	sayı	%
Derleme	3	3,4
Klinik Araştırma	56	64,4
Olgu Sunumu	28	32,2
İlk yazarın branşı		
Aile Hekimliği	17	19,5
Pediatri	14	16,1
Anestezi	6	6,9
KBB	6	6,9
Ortopedi	6	6,9

Dahiliye	4	4,6
Genel Cerrahi	4	4,6
Klinik Mikrobiyoloji	4	4,6
Nöroloji	4	4,6
Patoloji	4	4,6
Onkoloji	3	3,4
Romatoloji	3	3,4
FTR	2	2,3
Kadın Doğum	2	2,3
Kalp Damar Cerrahi	2	2,3
Nefroloji	2	2,3
Üroloji	2	2,3
Hematoloji	1	1,1
Kardiyoloji	1	1,1
Toplam	87	100

Tablo 3. Danışmanların demografik verileri

Danışmanın yaşı	Sayı	%
30-40	13	14,9
41-50	43	49,4
51-60	22	25,3
60 yaş üzeri	9	10,3
Cinsiyet		
Erkek	59	67,8
Kadın	28	32,2
Danışmanın görev yeri		
Eğitim Araştırma Hastanesi	58	66,7
Üniversite Hastanesi	24	27,6
Özel Hastane/Muayenehane	3	3,4
Kadın Doğum Hastanesi	2	2,3
Akademik durumu		
Uzman	34	39,1

Doçent	36	41,4
Profesör	17	19,5
Danışman branşının yazar branşı ile ilişkisi		
Aynı	54	62,1
Farklı	33	37,9

Danışmanların demografik özellikleri değerlendirildiğinde %49,4'ü (n=43) 41-50; %25,3'ü (n=22) 51-60 yaş aralığında; %14,9'u (n=13) 40 yaşından küçük; %10,3'ü (n=9) ise 60 yaş üzeri danışmanlardı. Danışmanların %67,8'i (n=59) erkekti ve %66,7'si (n=58) Eğitim Araştırma Hastanelerinde görev yapmaktaydı. %19,5'i (n=14) profesör; %41,4'ü (n=36) doçent ve %39,1'i (n=34) uzmandı. Uzmanlar arasında klinik şefi olarak görev yapanlar da vardı. Danışmanların %62,1'i (n=54) makaledeki birinci yazarla aynı branşta idi (Tablo.3).

Tablo 4. Danışman Değerlendirmelerinin Özellikleri

Değerlendirme süresi		
ilk üç gün	13	14,9
4-7 gün	19	21,8
8-15 gün	25	28,7
16-30 gün	16	18,4
30 günden fazla	14	16,1
Değerlendirme sonucu		
Kabul	72	82,8
Red	10	11,5
Uygun değilim	5	5,7
Değerlendirme raporunda açıklayıcı bilgi varlığı		
Değerlendirecek danışman önerisi	5	5,7
Red/ Kabul nedeni açıklanmış	76	87,4
Yorum yok	6	6,9
Total	87	100

Danışmanların değerlendirme süreleri ortalama $15,74 \pm 15,011$ (min:1; max:94) gündü. Raporların %14,9'u (n=13) ilk 3 günde; %36,7'si (n=32) bir haftada; %65,5'i (n=57) onbeş günde %83,9'u (n=73) ise bir ayda sonuçlandırılmıştı. Danışmanların %5,7'si (n=5) bir başka danışman önererek uygun olmadıklarını belirtmişlerdir. Değerlendirme raporlarının %82,2'sinde (n=72) yazı farklı oranlarda düzeltme veya mevcut haliyle yayınlanmaya uygun bulunmuşken %11,5'i (n=10) uygun bulunmamıştır. Raporlardan %93,1'inde (n=81) danışman formuna ilave

açıklama içerirken (başka danışman önerme, red nedeni, kabul nedeni) %6,9'unda (n=6) standart forma ilave açıklayıcı bilgi yoktu (Tablo 4).

Tablo 5. Danışman demografik verileri ile değerlendirme süreleri

	ilk üç gün		4-7 gün		8-15 gün		16-30 gün		30 günden fazla		Toplam	P
	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%		
Danışmanın görev yeri												
Eğitim Araştırma Hastanesi	12	21	11	19	14	24	11	19	10	17	58	
Üniversite Hastanesi	0	0	6	25	11	46	3	12	4	17	24	0,03
Özel Hastane/Muayenehane	1	33,3	0	0	0	0	2	66,7	0	0	3	
Kadın Doğum Hastanesi	0	0	2	100	0	0	0	0	0	0	2	
Danışmanın yaşı												
30-40	0	0	3	23,1	2	15	5	35,8	3	23	13	
41-50	5	11,6	13	30,2	11	26	6	14	8	19	43	0,14
51-60	6	27,3	1	4,5	8	36	4	18,2	3	14	22	
60 yaş üzeri	2	22,2	2	22,2	4	44	1	11,1	0		9	
Cinsiyet												
Erkek	10	16,9	13	22	18	31	9	15,3	9	15	59	
Kadın	3	10,7	6	21,4	7	25	7	25	5	18	28	0,78
Danışman branşının yazar branşı ile ilişkisi												
Aynı	6	11,1	15	27,8	15	28	9	16,7	9	17	54	
Farklı	7	21,2	4	12,1	10	30	7	21,2	5	15	33	0,40
Akademik durumu												
Uzman	6	17,6	7	20,6	10	29	8	23,5	3	9	34	
Doçent	7	19,4	10	27,8	8	22	4	11,1	7	19	36	0,28
Profesör	0	0	2	11,8	7	41	4	23,5	4	24	17	
Toplam	13	14,9	19	21,8	25	29	16	18,4	14	16	87	

Kadın Doğum Hastanesi'nde görev yapan danışmanların tamamı 4-7 gün arasında; Özel hastane ve muayenehanede görev yapanların %67'si (n=2) 16-30 gün arasında; Üniversite hastanesinde görev yapanların %71'i (n=16) 4-15 gün arasında; Eğitim Araştırma Hastanesinde görev yapanların %64'ü (n=37) ilk 15 günde değerlendirme sürecini tamamlamıştı (p=0,035). Danışmanların yaş ve cinsiyetleri ile değerlendirme süreleri arasında istatistiksel ilişki yoktu (p=0,14; p=0,78). Danışmanların yazarla aynı branşta olması ve akademik unvanları ile değerlendirme süreleri arasında istatistiksel ilişki bulunmadı (p=0,40;p=0,28) (Tablo 5).

Tablo 6. Danışmanın demografik verilerine göre rapor sonuçları

	KABUL		RED		UYGUN DEĞİLİM		p
	sayı	%	Sayı	%	sayı		
Danışmanın görev yeri							
Özel Hastane/Muayenehane	2	66,7	1	33,3	0	0	
Üniversite Hastanesi	20	83,3	2	8,3	2	8,3	
Kadın Doğum Hastanesi	2	100	0	0	0	0	0,87
Eğitim Araştırma Hastanesi	48	82,8	7	12,1	3	5,2	
Danışmanın yaşı							
30-40	9	69,2	3	23,1	1	7,7	
41-50	39	90,7	2	4,7	2	4,7	
51-60	18	81,8	2	9,1	2	9,1	0,16
60 yaş üzeri	6	66,7	3	33,3	0	0	
Cinsiyet							
Erkek	47	79,7	8	13,6	4	6,8	
Kadın	25	89,3	2	7,1	1	3,6	0,54
Danışman branşının yazar branşı ile ilişkisi							
Aynı	48	88,9	3	5,6	3	5,6	
Farklı	24	72,7	7	21,2	2	6,1	0,08
Akademik durumu							
Uzman	28	82,4	5	14,7	1	2,9	
Doçent	29	80,6	3	8,3	4	11,1	0,41
Profesör	15		2		0		
Toplam	72	82,8	10	11,5	5	5,7	

Yazıların yayına red/kabul edilme oranları ile danışmanın görev yeri, cinsiyeti, yaşı, branşı ve akademik unvanı arasında ilişki bulunmadı. ($p=0,87$; $p=0,16$; $p=0,54$; $p=0,08$; $p=0,41$) (Tablo 6).

TARTIŞMA

Dergide Klinik araştırmalara ait rapor sayısının ($n=56$ (%64,4)) olgu sunumlarından fazla olması ulusal süreli yayınlar ile benzerlik göstermekte olup ideal dergide okurlarının beklentileri ile de uyumludur(2). Derleme raporlarının azlığı derginin yayın politikası (bir yıl öncesine kadar derleme kabul edilmemesi) ile ilişkilendirilmiştir(1). Dergide farklı branşlara ait makalelere ait başvuruların varlığı genel tıp dergisi olma özelliği ile uyumludur.

Literatürde danışmanlık yapan uzmanların %10 oranda iken profesörlerin oranı yaklaşık %45 olarak tanımlanmıştır(3). İncelenen raporlardaki danışmanların %66,7 si EAH de görevli olması; EAH de kinik şefi olarak görev yapan uzmanların varlığı ve

ülkemizde EAH de görev yapan profesörlerin azlığı danışmanların akademik unvanları açısından farklılık nedenleri olabilir. Literatürde yazarlara makale yazımında en fazla yardımcı olan kişiler doçentler olarak rapor edilmiştir (4). Doçent düzeyindeki danışmanların yoğunlukta olması literatürde tanımlandığı üzere araştırma sürecinde yazara destek olmaları kadar, araştırmaların yayınına kadar her aşamasında daha sık rol almaları ile ilişkili olabilir. Danışmanların %62,1'i (n=54) makaledeki birinci yazarla aynı branşta'dır. Her yazı için en az bir danışmanın konunun içeriğine hakim olan branşta seçildiğini düşündürmektedir.

Danışmanların değerlendirme süreleri ortalama $15,74 \pm 15,011$ (min:1; max:94) gündür. Raporların %14,9'u (n=13) ilk 3 günde; %36,7 si (n=32) bir haftada; 65,5'i (n=57) on beş günde %83,9'u (n=73) ise bir ayda sonuçlandırılmıştır. Aynı derginin 1997 yılında yapılan bir değerlendirmesinde 2 yıllık sürede dergiye 49 makale başvurusu olduğu ve danışman değerlendirme sürecinin ortalama 25,8 gün, bir ayda sonuçlandırma oranı ise %75 olarak tanımlanmıştır (5). Yıllar içinde başvuruların arttığı ve değerlendirme sürelerin kısaldığı görülmektedir. Literatürde danışman değerlendirme süreleri ortalama 2 hafta 1 ay arasında tanımlanmıştır (6,7). Dergide ortalama danışman süreleri literatürle uyumludur.

Makalelerin kabul edilme oranı yabancı bir dergide %48,8; Sted dergisinde %91 olarak rapor edilmiştir (7,8). Dergide %88.2 olan kabul oranı ulusal dergilere benzer oranda ve yüksektir.

Yazarların danışmanlardan beklentilerinden en önemlisi bir makalenin tasarım ve metodolojisindeki tüm güçlü ve zayıf yönleri belirleme ve yorum yapmalarıdır (9). Dergide yorumsuz danışman raporu oranının %6,9 olduğu görülmektedir.

Danışmanların görev yerleri ve akademik ünvanları ile değerlendirme niteliklerini kıyaslayan araştırmalar bulunmakla birlikte; değerlendirme sürelerini karşılaştıran bir çalışmaya rastlayamadık (3). İncelenen raporlarda ilk 3 günde değerlendiren danışmanların %92,3'ünün (n=12) EAH'de görevli olduğu dikkat çekmektedir. Üniversite ve EAH de çalışanların çoğunlukla ilk 2 haftada; özel sektörde görevli danışmanların 15 günden fazla sürede sonuçlandırma eğilimi görülmektedir. Derginin yayın ekibinin EAH'de olması sonuçların kısa sürede elden ulaştırılabilmesi ve yüz yüze iletişimin kolay sağlanabiliyor olması ilk üç gündeki erken sonuçlandırmalar ile ilişkili olabilir.

Danışmanların genç ve erkek olmaları ile inceleme sürelerinin kısaldığını bildiren çalışmalar mevcuttur (10). Araştırmamızda genç danışmanların ileri yaştakilerden, erkeklerin kadınlardan, uzman ve doçentlerin profesörlerden daha erken sonuçlandırma eğilimi gözlenmekle birlikte gruplar arasında istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır.

Yapılan bir çalışmada erkek danışmanların makaleleri yayına kabul etmeme oranlarının kadınlardan daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (10). Bir başka çalışma ise cinsiyet, yaş ve akademik durumun danışman raporlarındaki sonuçları etkilemediği ifade edilmektedir (3). Araştırmada kadın danışmanların, orta yaş grubundakilerin, doçentlerin ve yazarla aynı branşta olan danışmanların makaleyi red oranları göreceli olarak daha az olmakla birlikte gruplar arasında istatistiksel anlamlı fark saptanmamıştır.

Literatürde danışmanlık sürecinin önemi vurgulanmakla birlikte ülkemizde danışman raporlarının niteliklerini, danışmanlık sürecini ve danışmanların özellikleri ile ilişkisini inceleyen az sayıda araştırma mevcuttur. Çalışmamızın bu anlamda öncü nitelikte bir araştırma olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmada danışmanların demografik verileri ile danışmanlık süreci ve sonucu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ancak çalışmanın en önemli kısıtlılığı son bir yıla ait veriler değerlendirildiğinden az sayıda başvuru ve sonuçlanmış raporun çalışmaya alınmasıdır. Daha geniş serilerle araştırmamızın tekrarlanması planlanmaktadır.

Teşekkür: Yazının hazırlanma sürecinde deneyimlerini bizlerle paylaşan İzmir Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi'nde önceki dönemde editörlük görevini özveriyle sürdürmüş olan Doç. Dr. Ragıp Kayar'a yüreklendirici yaklaşımlarından dolayı teşekkürü borç biliriz.

KAYNAKLAR

1. Yazarlara Bilgi. *Tepecik Eğitim Hast Derg* 2011; 21 (3).
2. Gökçe Kutsal Y, Atalay A, Özçakar L. *İdeal bilimsel dergi. içinde: Yılmaz O (Ed):Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2004, TÜBİTAK matbaası, 2004,s:245-9.*
3. Kliewer MA, DeLong DM, Freed K, Jenkins CB, Paulson EK, Provenzale JM. Peer review at the American Journal of Roentgenology: how reviewer and manuscript characteristics affected editorial decisions on 196 major papers. *AJR Am J Roentgenol* 2004 Dec;183(6):1545-50.
4. Gökçe Kutsal Y, Karahan S. *Bilimsel Dergilere ve Makalelere Genç Bakış "Araştırma Görevlisi ve Uzman Hekim Perspektifi". içinde: Yılmaz O (Ed):Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2008, Openajans Ankara, 2008, s:166-74.*
5. Kayar R. *SSK Tepecik Hastanesi Dergisinin Bilimsel İnceleme Süreci: 1. Bilimsel İnceleme Sürecine Zamanın Etkisi. SSK Tepecik Hastanesi Derg* 1997; 7 (1-3): 53-56.
6. *Tıbbi Yayınların Epidemiyolojik ve İstatistiksel Analizindeki Sorunlar ve Yapıcı Eleştiri Yaklaşımının Yayın ve Dergi Kalitesi Üzerine Etkisi. içinde: Yılmaz O (Ed): Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2007, Openajans Ankara,2009, s:171-80.*
7. Stamm T, Meyer U, Wiesmann HP, Kleinheinz J, Cehreli M, Cehreli ZC. A retrospective analysis of submissions, acceptance rate, open peer review operations, and prepublication bias of the multidisciplinary open access journal *Head & Face Medicine*. *Head Face Med* 2007; Jun 11;3:27.
8. Aşut Ö. *Editör Görev ve Sorumlulukları ve Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Yayıncılığı. STED* 2012 ; 21 (2): 74-9.
9. Gökçe Kutsal Y, Karahan S. *Bilimsel Makale Danışmanlarından Beklentiler. içinde: Yılmaz O (Ed):Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2009, Openajans Ankara, 2009, s:142-9.*
10. Wing DA, Benner RS, Petersen R, Newcomb R, Scott JR. Differences in editorial board reviewer behavior based on gender. *J Womens Health (Larchmt)*. 2010 Oct;19(10):1919-23.